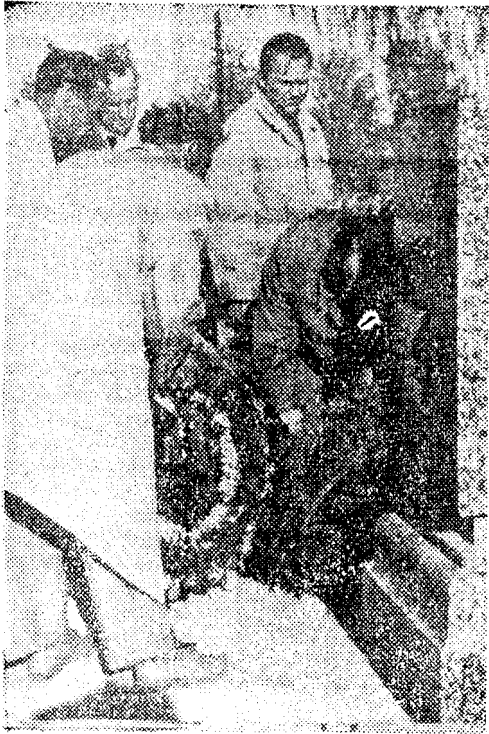

Et kunagi ei närtsiks lilled . . .

Hardusega mälestati leinamiitingul neid, kes andsid võitluses kodumaa vabastamise eest Porkuni lahingus oma elu. Sõjaveteranid asetaskid langenute ühishaua mälestussambale rohkesti pärgi. Pildil taga paremal Nõukogude Liidu kangelane Albert Repson.

Loksa küla. Kell oli jõudnud veidi üle keskpäeva, kui Suure Isamaasõja veteranide kogunemispai-ka saabusid esimesed autod külalistega. Saabus sõjaveterane Haapsalust, Pärnust ja mujalt. Peagi tulid autobussid ka Tallinnast ja mujalt.

Mida sügavamale õhtupoolikusse kellaosuti vajuks, seda rohkem oli tutvusi, sõbralikke käepigistusi. Mitmed ei olnud oma lahingukaaslasi näinud rohkem kui kakskümmend aastat. «Kus elad? Kuidas käsi käib?» olid tavalised küsimused. Paljudele olid Loksa ja Sauevälja küla nurmed ning metsad juba tuttavad, sest 21. septembril 1944. a. murti siin ühiselt vaenlase üks tõsisemaid vastupanusid Eesti mandril. Nii mitmedki andsid siin ka oma elu. Nende kalmukünka juurde viisidki esimesed sammud.

Lõbusa eelvuse tõid Tallinnast tulnud külalised, kes sõitsid Tamsalust kogunemispai-ka autobussidega. Nende hulgas oli ju Nõukogude armee endise 8. Laskurkorpuse juhtivaid ohvitseri.

Viisteist minutit puudus kuuendast õhtutunnist. Sõjaveteranid kogunesid endiste polkude juhtivate ohvitseride järel kolonni-

desse. Orkestrihelide saatel liiguti Porkuni lahingus langenute ühishauale. Leinamiitingu avas Suure Isamaasõja ajaloo Rakvere rajoonikomisjoni esimees sm. Valsberg. Nüüd sai sõna Rakvere Rajooni TSN Täitevkomitee esimees sõjaveteran sm. Mikker. Oma lahingumälestustest rääkisid Porkuni lahingust osavõtnud sm-d Naukas, Sepp ning endise 921. polgu komandör polkovnik sm. Mullas.

Orkester mängis leinamarssi. Saluut. Ühishaua mälestussambale asetati pärgi. Igavene au ja kuulsus langenud kangelastele! Olgu muld neile kergel!

Nüüd liiguti kolonnis Sauevälja suunas, et avada ühiselt Porkuni lahingupaigas mälestuskivi. Selle miitingu avas EKP Rakvere Rajoonikomitee esimene sekretär sm. Keer. Ulevaate lahingu käigust andis endise 249. diviisi staabi operatiivosakonna ülem reservpolkovnik sm. Kiljako.

«21. septembril kell 15.00 jõudis 925. polgu avangardis liikuv 1. pataljon Uudeküla juurde. Julgestuses liikuva pataljoni luurerühma komandör leitnant G. Soo teatas pataljonikomandöridele vanemleitnant R. Ernesaksale, et

paremal metsaservas on märgatud vaenlase grupe. Ta ei jõudnud ettekan- net veel lõpetada, kui hitlerlased avasid pataljoni kolonnile kuuli- ja miini- pildujatule.

Pataljonikomandör andis kiiresti käsu ja roodud hargnesid lahingukorda.»

Nii algas raske lahing, mis nõudis suuri pingutusi. Tuli ju lahingukorda võtta lagedal väljal vaenlase tule all. Seepärast langes ka palju võitlejaid rivist välja.

«Kella 17.00-ks olid rünnakule asunud juba kõik täienduseks suunatud 921. ja 917. polgu allüksused. . . Piiramisrõngas hitlerlaste grupeeringu ümber Tammemäe, Sauevälja metsa ja Vistla küla juures suruti üha koomale.

Lahing vaibus õhtul kella 21.00 paiku. Vaenlane kaotas surnutena üle 300 sõduri ja ohvitseri. Vangi langes üle 1000 hitlerlase. Lahinguväljale jäi üle 900 vintpüssi, hulgaliselt teisi relvi, laske- moonna ja veokeid ning rohkem kui 100 hobust.

Meenutagu see asja avatud tagasihoidlik mälestuskivi praegusele noorsoole ja tulevastele põlvedele neid kangelasi, kes võitlesid Nõukogude Eesti vabastamisel Porkuni lahingus,» ütles sm. Kiljako.

Edasi avaldas sm. Kiljako kõigi kokkutulekust osavõtjate ühist arvamust: «Teadku imperialistlikud sõjaõhutajad, et Nõukogude Liidu relvastatud jõud on tänapäeval mitmekordselt tugevamad, kui nad olid möödunud sõja lõpul. Nad on varustatud moodsa sõjatehnikaga. Meie väed on valmis koos rahvademokraatiamaade sõjaväega purustama kõik agressorid, kes püüavad kallale tungida meie maa- le. NSV Liit ei ähvarda sõjaga kedagi, vaid relvastatud jõud on selleks, et kaitsta kommunismi ehitava rahva loovat tööd.»

Lahingust osavõtnu sm. Naukas meenutas oma sõnavõttus lahingupäeva.

Edasi vaheldusid sõnavõttud meeskoori võimsate lauludega. Sõna võttis endise 249. diviisi komandör polkovnik Feldmann. Ta tänas Rakvere rajooni elanikke selle ilusa mälestusmärgi eest. Nõukogude armee endise 8. Laskurkorpuse juhtkonna nimel tervitas selle komandöri asetäitja kindralmajor Aru.

Kell näitas juba kaheksandat õhtutundi. Miiting oli lõppenud. Kokkutuleku organiseerimiskomisjoni esimees sm. Karin tegi ettepaneku sõita Porkunisse sõjaveteranide laagrisse, kus algas isetegevuskontsert.

Laululaval jätkusid viimased isetegevusetekanded, kui laagris süttis lõke. Nüüd algas tõeline lahingumälestuste vahetamine. Möödunud meenutati küll lõkke ääres, küll õhtulauas, ka hilisööl telkideski ei tulnud mälestustest puudu.

Nii lõppes kokkutuleku esimene ja algas teine päev. Pühapäeva hommikupoolik oli kokkutulekust osavõtjail vaba. Käidi veel kord vaatamas kunagisi lahingupaiku.

Kell 13.00 algas kontsert.

E. METSMAGI

Miinipildurite jaoks nooremseersant Arnold Siik aitab lahingus hävitada vaenlase tulepesasid. Nüüd töötab ta Ed. Vilde nim. kolhoosis. Pildil näeme teda (paremal) jutustamas lahingust majandi aseesimehele Elmar Vainole.

«Kas mäletad?» Niiviisi võis kuulda sõjaveterane alustamas meenutusi Porkuni lahingust. Nüüd tuletab mälestuskivi aga kõigile meelde, et siin leidis aset viimane tõsisem vabastuslahing Eesti mandril. Pildil grupp veterane mälestuskivi avamisel.